

creatus fuit, non creatur nunc, quia in presenti nunc non habet novitatem essendi; ergo. Major patet, quia si in aliquo effectu non distingueretur creatio a conservatione, talis effectus nunquam esset creatus, sed servatus semper, quod plane videtur involvere repugnantiam. Quomodo enim conservabitur, quod factum seu creatum non est? Tertio, de ratione creaturæ est, ut non sit æterna; ergo de ratione creationis est, ut non sit æterna; ergo de ratione creationis est novitas essendi. Consequentia sunt claræ: antecedens vero potest primo theologice probari, quia sancti Patres colligunt Verbum esse verum Deum, quia ab æterno productum est. Et inde putant sufficienter probari illam productionem, non esse creationem, quia æterna est; ergo supponunt repugnare creationi æternitatem. Consequentia est clara, et antecedens probatur ex Athanas., orat. 2 cont. Arian.; et Nazianz., orat. 32, cum Scholio Nicet., n. 58; Basil., lib. 4 cont. Eunom., § *Quod Filius non sit creatura*; et Cyrill. Alexan., dialog. 4 de Trinit.; Damasc., lib. 4 de Fide, c. 8 et 9; Ambrosio, lib. 4 Hexam., c. 3, et aliis, quos infra referemus. Secundo probatur idem antecedens ratione philosophica, quia, quod æternum est, est immutabile; repugnat autem creaturæ immutabilitas. Antecedens patet quia, quod est æternum, necesse est ita infinita duratione permanere, sicut ex æternitate fuit, alias esset aliquid æternum finita tantum duratione permanens, quæ est manifesta implicatio contradictionis. Quod autem ex necessitate permanet eodem modo, et in eadem dispositione per infinitam durationem, immutabile est. Unde confirmatur, nam si creatura esset æterna, cogeretur Deus infinito tempore vel duratione eam conservare. Et eadem ratione ac necessitate eam semper perpetuo conservaret, quia non est major ratio de una duratione quam de alia.

Contrariæ opiniones referuntur.

3. Propter hæc et similia argumenta, aliqui Theologi assuerunt, de ratione creationis esse, quod per eam communicetur esse post non esse, ita ut reali successione seu duratione esse sequatur post non esse. Ita sentit Albertus Magnus, in 2, d. 1, a. 6 et 10, et 8 Phys., c. 1; Bonav., in 2, dist. 1, a. 4, q. 1; Richard., ibid., a. 3, q. 4; Marsil., ibi, q. 4, a. 2; Henric., Quodl. 4, q. 7, et Quodl. 9, q. 17. Qui omnes ex hoc fundamento docent impossibile fuisse res etiam substantiales et incor-

ruptibiles creatas esse ab æterno; idemque senserunt nonnulli philosophi, ut Philoponus in libro quo respondet ad argumenta Procli pro æternitate mundi, c. 3. Et in hujus sententiæ favorem plura congerit argumenta Toletus, 8 Physic., c. 2, q. 2, qui eam etiam amplectitur.

4. Contraria sententia supponitur ab Arist., 8 Physic. (si verum est ipsum cognovisse creationem). Eam vero præcipue defendit D. Thom., 1 p., q. 46, art. 2, quem sequuntur ejus discipuli; Cajet. ibi; Ferrar., 8 Physic., q. 3; Hervæus, tract. de Æternit. mundi, q. 2, et in 2, d. 1, ubi etiam Capreol., et Deza, atque etiam Ægidius, Ocham, Gabriel, Argentina, et præcipue Greg., q. 3, et Durand., q. 2, qui hoc limitat ad creationem rerum incorruptibilium. Scotus vero, quæst. 3, problema esse existimat.

Questionis resolutio.

5. Mihi opinio D. Thom. vera esse videtur quoad hanc partem. Ad rem vero declarandam et confirmandam adverte, duobus modis posse rem aliquam vel productionem esse æternam. Uno modo ex intrinseca necessitate sua; quomodo divini Verbi generatio æterna est. Alio modo absque necessitate simpliciter, ex libertate causæ volentis ex æternitate eam efficere.

6. *Creatio non necessario æterna.* — Dico ergo primo: repugnat creationi, quod sit ab intrinseca æterna. Unde dici potest novitas essendi, esse de ratione creationis, vel actu, vel saltem aptitudine. Hæc assertio imprimis sequitur ex fide, tum quia de fide est nullam creationem actu fuisse æternam; ergo multo magis nullam ex necessitate esse æternam; tum etiam quia de fide est Deum nihil extra se agere ex necessitate naturæ. Unde concluditur ratio, quia omnis creatura (sub qua etiam ipsa creatio comprehendi potest, ut supra vidimus) non habet ex se esse, et consequenter nec necessitatem essendi; ergo nec creatio ex se potest habere hanc necessitatem; sed neque ab extrinseca causa illam habet; ergo non potest esse æterna in prædicto sensu. Atque hinc sequitur posterior conclusionis pars, nimirum, de ratione creationis esse novitatem essendi saltem aptitudine. Quia illi ex ratione sua non repugnat hæc novitas; neque etiam repugnat ex parte Dei, quia, ut infra ostendemus, nihil extra se agit Deus ex necessitate naturæ; ergo.

7. *Nulla ratio naturalis probat mundum*

esse ab æterno. — Atque ex hac conclusione obiter constat, non posse ratione naturali demonstrari mundum esse ab æterno; suppono enim ratione naturali constare mundum habuisse esse per creationem, ut supra probatum est. Unde sic concluditur ratio, nam demonstratio tantum est de necessariis; sed creationem mundi semper esse non est necessarium, neque ex intrinseca necessitate ejus, neque ex extrinseca necessitate agentis; ergo non est demonstrabile. Non immobilis autem in solvendis rationibus Aristotelis, in quo alii scriptores satis erudite laborarunt: tum ob hoc ipsum; tum etiam quia rationes philosophicæ, vel nullius momenti sunt, vel eo potissimum tendunt, ut probent mundum non incepisse per naturalem generationem; quod verissimum est, quidquid sit de rationum efficacia. Ratio autem metaphysica, seu theologica, quæ potest esse alicujus difficultatis vel momenti, statim attingetur.

8. *Dubium dissolvitur.* — Dubitare enim potest aliquis circa probationem hujus assertio- nis, nam videmur fundare rem certam in principio incerto et opinabili, nimirum, quod creatio sit aliquid creatum, et extra Deum; quod incertum est, ut patet ex sectione præcedente. Respondetur, ad rationem factam satis esse quod creatio passiva, seu fieri creaturæ (sive re, sive ratione tantum a creatura distinguatur), sit extra Deum, et consequenter extra omnem necessitatem essendi. Dices: ergo si supponamus creationem activam esse in Deo et non in creatura, illa habebit necessitatem essendi, eritque ab intrinseco æterna; ergo ex necessitate inferet creationem passivam æternam. Respondetur communiter distinguendo antecedens, scilicet, quod erit æterna illa actio quantum ad rem, quam ponit in Deo, non vero quantum ad relationem rationis, quam connotat ad creaturam; hæc enim non intelligitur esse donec creatura existat. Quod si instes, quia illa actio non est actio secundum id quod ratio rationis illi adjungit, id enim nihil est, sed secundum id quod est entitatis et realitatis in ipsa, respondendum est, in actione illa duo posse considerari: unum est esse illius; aliud est actualis efficacia ejus, seu quod passionem inferat actualiter; quoad primum æterna est, quoad secundum vero minime, quia illa actio tantæ est nobilitatis et perfectionis, ut non inferat seu ponat terminum suum, nisi quando vult operans. Et quia actio ut actio non tantum dicit entitatem illius actionis se-

cundum se, sed connotat etiam actualem conjunctionem, seu emanationem passivam termini, ideo simpliciter illa actio non est ex necessitate æterna, sed potest esse temporalis.

9. Atque hæc quidem doctrina vera est; si quis tamen illam attente consideret, intelliget, illud quidquid est per modum actus, quod intelligitur æternum in Deo, non esse veram actionem, prout actio significat actualem viam et fluxum manantem ab agente, et tendentem in terminum; nam hujusmodi actio non est re separabilis a termino, cum consistat in actuali fluxu ejus. Ergo quidquid intelligitur æternum in Deo, est per modum actus, qui sit principium agendi, sive sit principium, tanquam ipsamet potentia vel forma, a qua in tempore manat actio, sive sit per modum actus immanentis applicantis potentiam exequentem, ut tali tempore actionem inferat. Quomodo est ab æterno in Deo actus voluntatis, quo vult creare, non tamen pro ipsa æternitate, sed pro tempore vel momento, quod ipse definire voluit.

10. Ex quo facile solvitur argumentum, quod maxime potuit philosophos movere, nam si creatio est in tempore, oportuisset Deum mutari, saltem ratione voluntatis creandi, nam si in tempore creat, in tempore vult creare; ergo mutatur. Distinguendum est enim primum consequens, in tempore vult, ex parte actus, vel ex parte objecti: primum est verum, secundum falsum; id est, si sit sensus, in tempore incipit habere actum, quo vult creare, vel liberam ejus determinationem, sic negatur consequentia, nam per actum æternum velle potuit ex æternitate creationem, quam facit in tempore; si vero sit sensus, in tempore vult creare objective, id est, quod creare in tempore fuit objectum divinæ voluntatis, sic est verum consequens. Ad quod explicandum dici communiter solet, verius ac proprius dici, voluisse Deum in tempore creare, quam quod in tempore voluerit creare; quia in priori locutione illud, *in tempore*, conjungitur cum verbo *creare*; in posteriori autem videtur conjungi cum ipso velle; ex hoc autem vero sensu non sequitur ulla mutatio, cum voluntas illius temporalis objecti sit æterna. Quid autem sit illa voluntas æterna, quidve illi addat in ipsa æternitate libera determinatio ad temporale objectum, dicendum est infra tractando de attributis Dei; nam ad præsens non refert; eadem enim est difficultas, etiamsi in-

telligamus illam liberam determinationem Dei, esse ad creationem æternam.

11. *Non repugnat creationi ab æterno exerceri. — Particula ex nihilo, in definitione creationis qualiter intelligenda. —* Dico secundo: non est de ratione creationis novitas essendi actualis, seu quod non fiat ex æternitate. Probat, quia neque in definitione creationis recte intellecta hoc includitur, neque ex aliquo alio capite id est necessarium, aut oppositum repugnat. Prior pars probatur, nam cum creatio dicitur esse productio ex nihilo, illud *ex nihilo* non significat successionem unius post aliud, ut cum dicimus vespertinum tempus fieri ex matutino; nam præterquam quod illa locutio est valde impropria et inepta ad definitionem, denotat etiam ordinem per accidens, nisi in successivis quatenus successiva sunt; creatio autem non est ex se successiva emanatio, sed momentanea, seu tota simul. Illud ergo, *ex nihilo*, vel negative sumptum significat carentiam causæ materialis, et ex hac parte nulla est necessitas novitatis essendi, quia creatio etiamsi esset æterna, potuit esse independens a materiali causa. Vel denotat habitudinem ad terminum a quo, qui debet esse simpliciter non ens, et sic denotat tantum ordinem naturæ, non durationis, ut etiam Avicenna notavit, 6 suæ *Metaph.*, c. 2. Hic autem naturæ ordo in hoc tantum consistit, quod creatura de se nullum omnino esse habet, nisi ab alio communicetur per creationem, et ita ex se est nihil negative, id est, non habet ex se esse. Atque hac ratione etiamsi ab æterno crearetur, ex nihilo crearetur, quia ex non habente esse ex se, fit habens esse ab alio, ita ut ipsummet esse (quod, si non fieret, nihil esset) per creationem fiat. Et tunc licet in nulla duratione reali verum sit dicere, *creatura non est*, aut *nihil est*, nihilominus verum est dicere, prius natura esse nihil quam aliquid, quia illud prius natura, non excludit ita esse in aliqua duratione reali, sed explicandum est negative, scilicet, quod sine causalitate, quæ est per creationem, res nihil esset. Quod recte notavit Scot., in 2, dist. 1, q. 2. distinguens duplicem prioritatem naturæ, positivam, scilicet, et privativam. Sicut in eodem instanti, in quo forma ingreditur materiam, dicitur expelli privatio, quæ dicitur in materia esse prius natura, quam introducatur forma, non formaliter seu positive, sed causaliter seu negative, quia nisi introduceretur forma, ibi esset privatio; sic ergo in præsentī intelligendum est.

12. *Posterior pars. —* Posterior pars probatur, quia ex nullo alio capite potest ostendi repugnantia, quod facillime constabit solvendo difficultates in principio positas. Nunc autem declaratur breviter, quia id non repugnat ex parte Dei, ut constat, cum sit omnipotens, nec repugnat ex parte ipsius esse creati, ut sic, quia licet ab æterno fiat, erit vere creatum et pendens; non est enim de ratione talis esse creati, quod a parte ante aliquando non fuerit, sicut non est de ratione ejus, quod a parte post aliquando futurum non sit; solum ergo est de ejus ratione, ut non sit a se, et quod non habeat absolutam necessitatem essendi; utrumque autem haberet etiamsi ex æternitate fieret, quia et ab alio effective manaret, et ex libera ejus determinatione penderet. Neque etiam æternitas effectus repugnat libertati causæ, quia sicut determinatio divinæ voluntatis æterna est, et nihilominus est libera, quia prius ratione quam illa voluntas intelligatur determinata in sua æternitate, intelligitur indifferens ad hoc vel illud objectum extra se volendum, ita licet ab æterno, et pro ipsa æternitate crearet, esset indifferens prius secundum rationem ad creandum, vel non creandum. Rursus neque ex modo, quo fit creatio, repugnat eam esse æternam, quia non fit successive, sed tota simul, et indivisibiliter, et ideo quamvis æternitas ipsa intelligatur indivisibilis, potest illi coexistere creatio.

13. *Objectioni satisfi. —* Dicunt aliqui, quamvis creatio ut sic tota simul fiat, tamen conservationem fieri successive; creatio autem æterna necessario habet adjunctam conservationem et infinitam durationem successivam; cum ergo repugnet successionem esse æternam, ut supponimus, repugnabit etiam creationem esse æternam, saltem ob adjunctam conservationem. Quæ objectio haberet quidem locum in opinione Bonaventuræ et aliorum, qui putant in esse rerum incorruptibilem, aut earum duratione seu ævo esse realem successionem; illa tamen sententia falsa est, ut infra ostendemus, disputando de durationibus. Quocirca falsum etiam est, in conservatione perpetua harum rerum esse necessariam aliquam realem successionem, nam in eodem esse permanente, et in eadem duratione indivisibili conservantur, et eadem indivisibili actione, ut disputatione sequenti dicam. Solum nostro concipiendi modo illa conservatio, vel duratio apprehenditur per

modum successionis; quia non possumus aliter mensurare aut concipere illam durationem, nisi quasi per coexistentiam ad infinitam successionem imaginariam.

14. *Res ab æterno creata non infinite perfecta. —* Atque ita facile etiam intelligitur, ex æterna creatione non sequi ullam realem infinitatem in re creata; nam licet duratio æterna dicatur infinita quatenus caret principio, illa tamen solum est vel quædam extrinseca denominatio coexistentiæ ad æternitatem Dei, quatenus principio caret, vel (quod verius videtur) negatio quædam initii in existendo; in re tamen nulla perfectio infinita adjungitur creaturæ, sed eadem semper existens. Sicut Angelum coexistere vel durare mille annis cælestis motus non est in illo major perfectio physica, quam existere uno momento, sed est eadem secundum se totamsine intermissione durans; ergo ex nullo capite repugnat creationi esse æternam.

15. *Res corruptibiles permanentes æterno creari potuerunt. —* Et hinc ulterius colligo, non esse necessariam limitationem, quam adjungit Durandus de rebus incorruptilibus, nam etiam creatio rerum permanentium corruptibilem, si tota simul absque successione fiat, ut ex se postulat rerum permanentium conditio, non requirit ex intrinseca ratione sua novitatem essendi, neque habet unde intrinsece illi repugnet æternitas essendi; nam totus discursus factus eodem modo potest ad hujusmodi res applicari. Sed inquit Durandus, rei corruptibili repugnare infinitam durationem etiam in sensu declarato; quia non potest res corruptibilis infinito tempore durare; res autem ab æterno facta, necesse est ut infinito tempore duret. Responsio communis est, argumentum probare rem corruptibilem non posse ab æterno creari, et naturæ suæ relinquere; quia hinc sequitur illa contradictio, scilicet, quod duret res, et non duret tempore infinito; non tamen probare absolute repugnare hujusmodi res creari ab æterno, quia potuit Deus non illas relinquere suæ naturæ, sed infinito tempore eas conservare.

16. Aliter vero res ostendendum censeo, res corruptibiles etiam posse infinito tempore durare suæ naturæ relictas, si absit contrarium agens, vel ita sit affectum seu dispositum, ut in eas agere non possit, quia nulla res seipsam interimit, per se loquendo. Si autem res corruptibiles ab æterno crearentur, nihil possent ex æternitate pati a con-

trariis agentibus, quia nihil possent pati, nisi per motum successivum, quem repugnat esse ex æternitate. Dico autem a contrariis agentibus, quia agimus de actione corruptiva; actio enim perfectiva, ut illuminatio, visio, intellectio, optime potest esse æterna, quia tota simul sine resistantia fieri potest, et semel facta, potest ex se infinito tempore durare. Quomodo dixit August., 6 de Trinit., c. 1, quod splendor ignis aut solis coæternus illi esset, si ignis aut sol esset æternus. At vero actio corruptiva, quæ fit cum resistantia contrarii, motum et successionem requirit, et ideo esse non potest ex æternitate, ut Durandus ipse docet, et nos supponimus. Atque ita fit, ut res corruptibiles ab æterno creatæ, et suæ naturæ relictæ, id est, nulla adhibita speciali protectione Dei præter generalem influxum, infinito tempore possint durare ex defectu actionis contrarii agentis. Ita ut licet ignis et stupa ex æternitate creata essent propinqua, non posset ignis in æternitate agere in stupam, et per consequens, neque per infinitum tempus imaginarium. Probat, quia si ignis ageret in stupam, vel simul et indivisibili actione illam corrumpere, et in se commutaret, vel successive alteraret. Primum dici non potest, tum quia excedit efficacitatem ignis; tum etiam quia repugnat positioni, nam si ignis æternus indivisibili actione statim generaret alium ignem, tam æternus esset genitus sicut generans; ut autem generetur ex stupa, necesse est stupam aliquando extitisse; erunt ergo simul in æternitate stupa, et ignis genitus ex stupa, quod plane repugnat. Secundum etiam dici non potest, quia (ut supponitur) successiva alteratio æterna esse non potest. Idque facile intelligi potest explicando argumentum factum; nam alteratio successiva est ex contrario, et per eam removetur contrarium a dispositione præexistente in ipso; ergo si successiva alteratio est æterna, etiam passum existens cum dispositione contraria illi alterationi est æternum; ergo in ipsa æternitate simul habuit illam dispositionem, et fuit illa privatum per contrariam alterationem, quæ est aperta repugnantia. Et ratio a priori est, quia res, quæ ab æterno creatur, in aliqua reali dispositione creatur, et ideo necesse est ut in ea duret per infinitum tempus; ergo in toto illo non potest fieri alteratio contraria; necesse est ergo, ut in tempore incipiat. Et ob eandem rationem, si homo aliquis ab æterno crearetur, etiam in pu-

ra natura, non posset per infinitum tempus pati aliquam alterationem ab intrinseco, quia eadem est ratio de alteratione unius partis in aliam, vel caloris naturalis in humores aut nutrimentum, quæ est quorumcunque aliorum agentium, vel patientium, et ideo talis homo non indigeret cibis per infinitum tempus, et pro eodem non solum non moretur, sed neque mori posset.

17. Dices: hæc omnia sunt præternaturalia rebus corruptibilibus, et agentibus ac patientibus contrariis; jam ergo non relinquuntur hujusmodi res suæ naturæ, ut supponebatur. Respondetur, his et similibus argumentis et illationibus declarari saltem a posteriori, creationem æternam non esse consentaneam naturis harum rerum, quia unaquæque res natura sua postulat existere, atque etiam fieri in ea mensura, et in eo statu, in quo possit actiones suas exercere modo naturæ suæ accommodato. Res autem corruptibiles in æternitate factæ pro ipsa æternitate nihil accommodatum sibi agere possent. Unde neque etiam postea ex se possent inchoare actionem et passionem; nam illud tempus imaginarium infinitum, pro quo necessario durarent in dispositione, in qua creatæ essent, non haberet certum terminum a parte post, sed ante quodlibet instans signatum posset finire, et ita etiam ante quodlibet instans posset actio creaturæ inchoari; ergo non possent ex se inchoare actionem determinando instans, pro quo esset inchoanda, sed hoc ad Deum pertineret, quod etiam præternaturale est. Nihilominus tamen supposita creatione æterna, dicimus hæc omnia naturali necessitate sequi, et ex illa suppositione æternæ creationis dicimus, quod licet in reliquis relinquuntur hujusmodi res suis naturis, infinito tempore durabunt.

18. *Incorruptibiles substantiæ non omnino connaturaliter existerent ab æterno creatæ.* — Addo vero ulterius hanc improprietatem, sive (ut sic dicam) præternaturalitatem, licet non omnino æqualem, pene eandem reperiri in creatione æterna rerum incorruptibilium, quia necessarium est rem quamcunque ab æterno creatam omnino immutatam manere per infinitum tempus, tam in substantia, quam in accidentibus omnibus cum quibus creata est, quia omnia illa sunt æterna, ideoque ex ea parte infinita in duratione, secundum totam realitatem, vel modum realem, in quo ab æterno creata sunt; ergo necesse est ut pro infinita duratione immutata maneant.

Omnis autem creatura, quantumvis incorruptibilis, mutabilis est secundum locum, aut alias operationes, et ideo etiam illi præternaturale est in eo statu fieri, in quo non possit suos motus aut operationes naturales exercere, vel variare per infinitum tempus. Nihilominus tamen hoc non est simpliciter impossibile aut repugnans, quod nos intendimus.

Argumentorum solutiones.

19. Primum argumentum in principio factum jam est sufficienter solutum ex dictis; ostendimus enim non esse de ratione creationis, ut ipsam nihil antecedit reali duratione, sed solum ordine rationis et causalitatis. Neque obstat quod Anselmus, in *Monol.*, cap. 8, etiam approbat illam expositionem, ut quod creatur, ex nihilo fieri dicatur, eo quod prius erat nihil, et per creationem fit aliquid. Nam prius ibi docet veram interpretationem superius traditam, quod scilicet per illam particulam negetur omne subiectum, et omnis materia, ex qua creatio fiat; postea vero adhibet illam aliam interpretationem, non ut necessariam, neque ut convenientem creationi ex eo præcise quod creatio est, sed ut declarantem creationem, prout facta est.

20. Ad secundum respondetur primo, nullum esse inconveniens concedere rem creati actione, qua conservatur, ut mox dicemus. Deinde dicitur, etiam in creatione æterna posse ratione distingui creationem a conservatione. Ut enim illa creatio dicitur esse absolute in ipsa æternitate, ut simplex participatio esse creati, habet rationem creationis; ut vero in illa concipimus quamdam successionem imaginariam, sic pro quolibet instante signato talis successionis habet rationem conservationis. Quod fere eodem modo apprehendimus in æterna Verbi generatione. Ut enim est in sua æternitate, est vera productio et generatio; ut vero intelligitur coexistens instantibus nostri temporis aut imaginariis, est (ut ita dicam) permanentia qua dam in eadem generatione; nomen enim conservationis, quod imperfectionem denotat, illi tribuendum non est. Vide D. Thom., q. 3 de *Potent.*, art. 14, ad 10.

21. *Qualiter Sancti ex æterna existentia Verbi Dei probent ejus divinitatem.* — Ad tertium negatur antecedens, nempe æternitatem repugnare rationi creaturæ. Ad Patres autem primo dici potest loqui ex suppositione fidei, quæ docet nullam creaturam esse ab

æterno creatam; ex quo recte colligunt, si Verbum æternum est, creaturam non esse. Quia vero interdum significant creaturæ repugnare coæternitatem ad Deum, intelligendum id est juxta priorem conclusionem. Quomodo dixit August., 12 de *Civit.*, cap. 15, licet Angeli essent ab æterno creati, nihilominus non fuisse futuros coæternos creatori suo, *ille enim semper fuit æternitate immutabili, isti autem facti sunt.* Ad rationem respondetur, quod est ab intrinseco æternum, esse ab intrinseco immutabile; quod vero est ab extrinseco factum in æternitate, non oportere, ut ab intrinseco sit immutabile, sed satis esse, si pro ipsa æternitate, vel pro duratione infinita, quæ in illa cogitatur, immutatum maneat.

22. Unde ad confirmationem concedo, hoc ipso quod Deus creat aliquid ab æterno, ex necessitate debere illud conservare infinito tempore imaginario, in sensu declarato. Neque hoc est inconveniens, quia hæc non est necessitas absoluta, sed ex suppositione, quæ proportionaliter habet locum in qualibet actione Dei. Nam si vult producere rem in tempore, saltem pro illo tempore necesse est ut eam conservet; ergo si vult producere in æternitate, quid mirum, quod pro æternitate illam necessario conservet? Hæc vero necessitas tantum est a parte ante, quia ascendendo versus initium, nunquam reperitur terminus in illa duratione; non vero a parte post, quia in quocumque instante signato in illa æternitate posset Deus cessare ab illius rei conservatione, et ante quodlibet signatum in quolibet etiam signabili posset cessare pro suo arbitrio. Cætera de hac materia in 8 *Physic.* remittimus.

DISPUTATIO XXI.

DE PRIMA CAUSA EFFICIENTE, ET ALTERA EJUS ACTIONE, QUÆ EST CONSERVATIO.

Explicata prima emanatione omnium rerum a prima causa, dicendum sequitur de dependentia quasi continua, seu perpetua, quam in suo esse et operatione habent ab eadem prima causa, seu e converso de influxu, vel gubernatione, quam eadem prima causa habet circa suos effectus quos creavit, ut subsistere possint et operari; ad hæc enim duo capita, conservationis, et cooperationis seu concursus, tota divina gubernatio, quæ effectus est divinæ providentiæ, revocatur. In

hac ergo disputatione de priori capite, in sequenti de posteriori dicemus. Circa conservationem autem, duo præcipue videnda sunt, nimirum, quæ sit necessitas ejus, et quomodo a creatione seu productione distinguatur.

SECTIO I.

An possit ratione naturali demonstrari, entia creata in suo esse semper pendere ab actuali influxu primæ causæ.

1. *Rationes dubitandi.* — Primum quidem videri potest non ita pendere, quia antequam res accipiat esse, mirum non est, si ab alio pendeat in fieri; quia cum ex se non habeat esse, non potest illud habere donec ab alio recipiat, quod est rem fieri; at vero postquam res semel accepit esse, jam non est cur ab actuali influxu alterius continuo pendeat, quia hic actualis influxus est quasi continua quædam seu potius repetita collatio ipsius esse; hæc autem non solum non videtur necessaria, verum etiam superflua; nam quælibet res retinebit esse semel sibi datum, etiamsi amplius non detur, dummodo non auferatur. Nulla enim res seipsam privat suo esse; ergo si semel detur, illud, quantum est ex se, perpetuo retinebit, etiamsi amplius actualiter non conferatur, dummodo positive seu per aliquam actionem contrariam non auferatur. Et confirmatur hoc maxime in entibus incorruptibilibus, quæ sunt entia necessaria et de se, eisque per se convenit esse; ergo non indigent actuali conservatione ut sint, quia licet conservatio cesset, nulla causa saltem extra Deum, potest exercere actionem circa illa, qua ipsa privet suo esse; neque ipsa seipsa privabunt, cum hoc propriæ naturæ repugnet. Atque eadem ratio procedit de entibus corruptibilibus, saltem quando a contrariis agentibus non corrumpuntur.

2. Secundo videri saltem potest, non posse aliud probari ratione naturali, quia nec ex potentia Dei, neque ex indigentia creaturæ id satis ostendi potest. Prior pars probatur, nam potius videtur pertinere ad potentiam Dei, ut possit tales effectus facere, qui postquam facti sint, in suo esse permaneant, etiamsi agentis operatio cesset; sicut spectat ad industriam et potentiam humani artificis, ut tam firmum faciat ædificium, quod perpetuo permanere possit post finitam actionem artificis; non ergo repugnat hoc omnipotentia Dei, neque ex illa potest oppositum colligi. Altera pars vero probata est ex priori